

14.2.2017

Kysymyksiä ja vastauksia pankki- ja maksutilijärjestelmän uudistamisesta

Mitä selvitys koskee?

Valtiovarainministeriö tekee selvityksen viranomaisten pankkitilitiedustelujen sähköistämisestä. Viranomaiset, esimerkiksi poliisi ja Verohallinto, tarvitsevat viranomaistehtävien suorittamiseen tietoja pankkitileistä ja tilitapahtumista. Lisäksi selvitetään muiden viranomaisten, kuten Kelan, tarvetta saada tilitietoja.

Miksi selvitykseen on ryhdytty nyt?

EU:ssa neuvotellaan parhaillaan niin sanotun neljännen rahanpesudirektiivin muutoksesta. Direktiiviehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden olisi perustettava järjestelmä, jonka avulla rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaan osallistuvat viranomaiset saisivat tietoa pankki- ja maksutileistä. Näitä viranomaisia ovat Suomessa rahanpesunselvittelykeskus, Finanssivalvonta, aluehallintovirasto, Poliisihallitus, Patentti- ja rekisterihallitus ja Verohallinto. Lisäksi Suomen asianajajaliitolla on rahanpesun ja terrorismin torjuntaan liittyviä lakisääteisiä valvontatehtäviä. Neuvottelut direktiivistä ovat vielä kesken, mutta niiden ennakoitaan valmistuvan lähikuukausina.

Direktiivin mukaisesta järjestelmästä tulisi olla saatavissa

- tilinhaltijan ja hänen puolestaan tiliä käyttävien henkilöiden nimet ja tunnistustiedot
- mahdollisen tosiasiallisen edunsaajan nimi ja tunnistustiedot
- pankki- tai maksutilin IBAN-numero
- tilin avaamis- ja sulkemispäivämäärä.

Direktiivin vähimmäisvaatimuksen tiedot eivät kuitenkaan ole riittävät esimerkiksi poliisille esitutkinnassa. Kansallisesti järjestelmää voidaan laajentaa koskemaan myös esimerkiksi

- arvo-osuuksia
- tallelokeroita
- tili- ja saldotietoja.

Lisäksi kansallisesti järjestelmän käyttöoikeuksia voitaisiin laajentaa koskemaan myös muita viranomaisia, jotka tarvitsevat tilitietoja. Tällaisia voisivat olla Kela ja Valtakunnanvoudinvirasto.

Millaisia järjestelmiä on nykyisin käytössä?

Useassa EU:n jäsenvaltiossa pankki- ja maksutilijärjestelmä on perustettu rekisterinä.

Verohallinto on sähköistänyt tilitiedustelunsa yhden luottolaitoksen kanssa, ja tiedonhakupöytäkirja perustuu osapuolten sopimukseen. Järjestelmän taustalla on ISO 20022 -standardi, ja se on helposti monistettavissa. Järjestelmä maksoi yhteensä 275 000 euroa lukuun ottamatta virkatyötä. Selvityksen yhtenä tarkoituksena on selvittää järjestelmän hyödyntämistä pankki- ja maksutilijärjestelmän perustamisessa.

Valtakunnanvoudinvirastolla on Uljas-käyttäjärjestelmä, jonka avulla se on saanut vuodesta 2005 lukien joidenkin pankkien pankkitilien tilitiedot sähköisesti. Uljas-järjestelmä on kuitenkin osoittautunut raskaaksi pankeille ja osin myös tehottomaksi. Uljas-järjestelmästä lähetetään vuosittain 4–5 miljoonaa tilitiedustelua.

Minkälaisia kustannuksia ja hyötyjä järjestelmä toisi viranomaisille ja toimialalle?

Pankki- ja maksutilijärjestelmä toisi perustamiskustannuksia ja järjestelmän ylläpitokustannuksia sekä julkiselle sektorille että toimialalle. Nykyisin pankkitilitiedustelut tehdään pitkälti faksilla, koska sähköpostin käyttöä pankkitilitiedusteluissa pidetään mahdollisena tietoturvariskinä. Aineiston lähettäminen ja läpikäynti manuaalisesti on aikaa vievää sekä viranomaisille että pankeille. Aineiston läpikäynti tarkoittaa muun muassa paperisten numeroiden kirjoittamista Excel-taulukko-ohjelmaan, jotta syvällisempi analyysi onnistuu.

Sähköistetty tilitiedustelujärjestelmä vapauttaisi ennakoarvioiden mukaan kymmeniä henkilötyövuosia kyselyiden käsittelystä vastausten analysointiin ja muuhun valvontaan. Viime vuonna esimerkiksi Verohallinto teki 18 000 pankkeihin kohdistuvaa tilitiedustelukyselyä.

Miten uudistus vaikuttaisi tietoturvaan?

Uudistus ei vaikuttaisi tietoturvaan. Tietomurtojen riski ei lisäännä tai pienene nykyisestä. Kaikista kyselyistä jäisi merkintä lokitietoihin.

Millä aikataululla selvitys etenee?

Selvitystä tehdään vuoden 2017 aikana, ja järjestelmän perustaminen edellyttäisi lainsäädäntömuutoksia. Hallituksen esityksen tarkempi aikataulu varmistuu direktiivineuvottelujen päätyttyä. Hallituksen esitys voitaisiin antaa eduskunnalle todennäköisesti ensi vuoden aikana.

Lisätietoja:

Lainsäädäntöneuvos Armi Taipale, puh. 02955 30399, [armi.taipale\(at\)vm.fi](mailto:armi.taipale(at)vm.fi)